

ÄÄNIOIKEUSIKÄRAJAN LASKEMINEN 16 IKÄVUOTEEN

1. Tiivistelmä / viimeaikaisia muutoksia
2. Lyhyesti muutamia huomioita
3. ITÄVALTA
4. SAKSA (teksti Tuomas Kurttilan matkaraportista)
5. Tampereen yliopiston professorin lausunto OPM:lle (lyhennetty)
6. Kurikan ja Harjulan muistio
7. Lehdistöosumia ja uutisointeja
8. YFJ:n / DUF:n (Tanskan Allianssi) esite

1. Tiivistelmä / viimeaikaisia muutoksia

- Allianssin kanta: äänioikeusikärajaa laskettava 16-vuoteen kaikissa vaaleissa. Vaatimus on mukana hallitusohjelmataavoitteissa ja kannanotoissa.

- Ikärajan lasku ei ole lääke nuorten osallistumattomuuteen, vaan välineen kehittämistä.

- Kirkolliskokous antoi 8.11.2007 äänioikeuden 16- ja 17-vuotiaille seurakuntavaaleissa. Sama ikäraja on käytössä myös Ruotsissa ja joiltain osin Saksassa. Ensimmäisen kerran ikärajaa sovelletaan käytössä todennäköisesti 2010. Uutta äänioikeusikärajaa voidaan käyttää jo aiemmin seurakuntaliitoksista aiheutuvissa ylimääräisissä seurakuntavaaleissa. Kirkkoherranvaaleissa ja vaalikelpoisuudessa on edelleen käytössä 18 vuoden ikäraja. Kirkkolain muutos hyväksytään lopullisesti eduskunnassa.

- Itävalta on ensimmäisenä Euroopassa laskemassa äänioikeusikärajan 16 vuoteen. Ensimmäisen kerran käyttöön 2010. Jo aiemmin 16-vuotiaiden on ollut mahdollista äänestää joissain osavaltioissa. Tulokset positiivisia: ensikertalaiset äänestävät yhtä aktiivisesti muiden ryhmien kanssa.

- Saksassa 16-vuotiaat saavat äänestää viiden osavaltion kunnallisvaaleissa. Äänioikeus ja vaalikelpoisuus eriytetty. Näyttää saaneen nuorten tuen.

- Briteissä pohdittu asiaa.

Yleisiä perusteluja muutokselle

- YK:n lastenoikeuksien konventio
- Eurooppa neuvosto: "Tulisi testata äänioikeus- ja ehdokasasettelun ikärajan alentamista kunnallisvaaleissa, kunnallisissa kansanäänestyksissä ja mielipidetiedusteluissa."
- Nuorisolain 8. pykälä
- Kansalaisyhteiskunta 2006 -toimikunnan raportti "Kohti aktiivista kansalaisyhteiskuntaa"
- Ikäluokan tavoitettavuus koulujen kautta – koulujen rooli todettu merkittäväksi muissa maissa
- Kiinnittyminen omaan kuntaan ja alueeseen
- Nuorten painoarvon lisääntyminen kunnallispolitiikassa
- 16-vuotias voi maksaa veroja, mutta ei voi osallistu verorahojen käyttöä koskevaan päätöksentekoon

Vastustavat argumentit

- Puuttuva kypsyys
- Nuoret ovat manipuloitavissa.
- Nuorilla ei vähäisen ikänsä vuoksi ole poliittista kompetenssia. Heiltä puuttuu poliittinen perustieto.
- Nuorilta ei pidä ryöstää heidän huolettomuuttaan ja lapsuuttaan.
- Nuoret eivät ole kiinnostuneita politiikasta. Äänioikeuden alentaminen johtaisi samalla äänestysaktiivisuuden alenemiseen ja heikentäisi näin vaalien legitimaatiota.
- Väitetään, että nuoret ovat tasapainottomia ja heillä on taipumus äärikannanottoihin.

Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry

Allianssi-talo
Asemapäällikönkatu 1 | 00520 Helsinki
Faksi 020 755 2627 | 020 755 2628
neuvonta: info@alli.fi
etunimi.sukunimi@alli.fi | www.alli.fi

Finlands Ungdomssamarbete Allians rf

Allianshuset
Stingsgatan 1 | 00520 Helsingfors
Fax 020 755 2627 | 020 755 2628
information: info@alli.fi
fornamn.efternamn@alli.fi | www.alli.fi

Finnish Youth Co-operation Allianssi

Allianssi House
Asemapäällikönkatu 1 | FI-00520 Helsinki | Finland
Fax +358 20 755 2627 | +358 20 755 2628
information: info@alli.fi
firstname.surname@alli.fi | www.alli.fi

-
- Nuoret itse suhtautuvat erittäin kriittisesti muutokseen. Nuorisobarometrin mukaan 15-29-vuotiaiden nuorten selvä enemmistö vastustaa äänioikeusikärajan laskua.

Suomi

- Suurin osa nuorisjärjestöistä on muutoksen kannalla.
- Puolueista keskusta, vihreät, kokoomus ja RKP ovat ottaneet joissain yhteyksissä positiivisesti kantaa asiaan.
- Nuoret itse suhtautuvat erittäin kriittisesti muutokseen. Nuorisobarometrin mukaan 15-29-vuotiaiden nuorten selvä enemmistö vastustaa äänioikeusikärajan laskua.
- Kainuu: Laissa Kainuun hallintokokeilusta (343/2005) veloitetaan kehittämään uudenlaisia osallistumismuotoja maakunnan asukkaille. Kainuun kansalaisvaikuttamisen ohjelmaan (2006 - 2012) on kirjattu "16-vuotiaat äänestämään Kainuussa" - kokeilun selvittäminen. Kainuun Nuorisofoorumi jätti kesäkuussa 2006 maakuntavaltuustolle aloitteen, jossa maakuntahallintoa pyydetään selvittämään mahdollisuutta liittää maakuntahallintoon kokeilu 16-vuotiaiden äänioikeudesta maakuntavaaleissa. Asia ei kuitenkaan ole ainakaan vielä edennyt maakuntahallinnossa.
- Äänioikeusikärajan lasku vaatii perustuslain muutoksen.

2. Lyhyesti muutamia huomioita

- Kirkkohallitus valmisti asiaa seurakuntavaaleihin (ja kirkkoherranvaaliin) kirkolliskokousaloitteen pohjalta. Tulos: äänestysikäraja seurakunnissa laskettiin 16 ikävuoteen. Kirkolliskokous antoi 16- ja 17-vuotiaille äänioikeuden seurakuntavaaleissa. Ehdokkuuden ikäraja säilyi 18 vuodessa. Äänioikeusikärajan alentamista perusteltiin sillä, että äänioikeus vahvistaisi nuorten osallistumismahdollisuuksia ja sitoutumista seurakunnassa. Samalla seurakuntien luottamuselimiin voisi tulla valituksi enemmän nuoria edustajia. Nuoret ovat rippikouluikässä aktiivisimmin yhteydessä seurakuntaan. Vuonna 2006 15-vuotiaiden ikäluokasta 88 prosenttia kävi rippikoulun. Vaikutusmahdollisuuksien tarjoamisella pian rippikoulun jälkeen halutaan lisätä nuorten kiinnostusta ja aktiivisuutta seurakunnassa. Kirkolliskokoukselle toukokuussa 2006 jätetty aloite sisälsi ehdotuksen äänioikeusikärajan alentamisesta myös kirkkoherranvaaleissa. Sen osalta kirkolliskokous päätti säilyttää ikärajan 18 vuodessa, koska siinä käytetään suoraa ratkaisuvalltaa viranhaltijan valitsemisessa, ja vaalitapaan on jo aiemmin esitetty muutosta. Kirkkoherranvaalin muuttaminen välilliseksi on valmisteltavana kirkkohallituksessa. "Kirkkoherranvaaliin liittyvää ikärajaa voidaan tarpeen vaatiessa katsoa, kun selvitys on tehty", sanoi kirkolliskokouksen lakivaliokunnan puheenjohtaja Kim Fröman. Ruotsin ja joissakin Saksan luterilaisissa kirkkoissa noudatetaan myös 16 vuoden äänioikeusikärajaa. Lain on tarkoitus tulla voimaan mahdollisimman pian. Ensimmäisen kerran sitä tullaan todennäköisesti soveltamaan seurakuntavaaleissa 2010. Uutta äänioikeusikärajaa voidaan kuitenkin käyttää jo aiemmin seurakuntaliitoksista aiheutuissa ylimääräisissä seurakuntavaaleissa. Kirkkolain muutos hyväksytään lopullisesti eduskunnassa.
- Saksa ja Itävalta tärkeitä.
- Britit pohtineet myös, mutta siellä aloite ei edennyt. Toisaalta brittien nuoriso-ongelmat ovat monella tavalla akuutteja, jolloin äänioikeusikäraja voi poliittisesti näyttää vain kikkailulta, kun samalla järjestelmä kaipaa kovaa kokonaisremonttia.
- Allianssilla on äänioikeusikärajan alentaminen ollut mukana hallitusohjelmataavoitteissaan. Lisäksi syyskokous 2006 julkaisi asiasta kannanoton, joka meni hyvin läpi julkisuudessa.
- Suomessa vihreää valoa ovat poliittisista puolueista näyttäneet keskusta, RKP ja vihreät. Myös kokoomuksessa suurta myönteisyyttä.

3. ITÄVALTA

Itävalta on ensimmäisenä valtiona Euroopassa päättänyt laskea äänestysikärajan 16 vuoteen. Maan parlamentti päätti asiasta tiistaina liiki yksimielisesti. Ainoastaan äärioikeistolainen vapauspuolue FPÖ vastusti esitystä.

Liittokansleri Alfred Gusenbauerin mukaan poliitikkojen pitää nyt ponnistella entistä enemmän täyttääkseen nuorien toiveet. Samalla kertaa päätettiin pidentää parlamentin virkakautta nykyisestä neljästä vuodesta viiteen. Myös postiaänestys tulee jatkossa mahdolliseksi. Uudistukset astuvat voimaan seuraavissa vaaleissa, jotka järjestetään viimeistään lokakuussa 2010.

4. SAKSA (teksti OPM:n Tuomas Kurttilan matkaraportin tiivistelmästä)

[Äänioikeus- ja vaalikelpoisuusikäraja on 18 vuotta sekä valtiopäivä- että osavaltiovaaleissa. 16-vuotiaat saavat äänestää viiden osavaltion kunnallisvaaleissa (Mecklenburg-Vorpommern, Nordrhein-Westfalen, Sachsen-Anhalt, Schleswig-Holstein ja Niedersachsen). Osavaltioita on Saksassa 16]

Saksassa on viime vuosina nuorten yhteiskunnalliseen osallistumiseen kasvattamiseen ja kiinnostuksen herättämiseen panostettu runsaasti. Tässä ovat olleet aktiivisia niin valtio ja kunnat kuin säätiöt, järjestöt ja nuoret itse. Tehty työ on ensiarvoisen tärkeää käsillä olevien muutosten hallitsemiseksi (ikäntymiskehitys, kansainvälistyminen, ulkomaalaisten sopeutuminen jne.), mutta myös kansalaisten oman vastuun herättämiseksi. Saksassa on panostettu erityisesti vapaaehtoistyön vahvistamiseen. Suuria eroja Saksan ja Suomen välillä ei ole etenkin nuorisovaltuustojen ja nuorisovaalien suhteen. Näissä kahdessa toimintamuodossa Suomi on jopa Saksaa edellä.

Äänioikeusikärajan laskeminen kunnallisvaaleissa on ollut Saksassa toimiva ratkaisu. Äänioikeuden ja vaalikelpoisuuden eriyttäminen 16 – 17-vuotiaiden osalta näyttäisi saaneen nuorten tuen. Järjestely on toiminut ongelmitta.

EU:n perustuslakiin on kirjattu yhdeksi tavoitteeksi *demokratian vahvistaminen*. Äänioikeusikärajan laskeminen ei yksinään riitä tavoitteen saavuttamiseksi. Erityisen tärkeäksi tekijäksi nousee koulussa annettu yhteiskuntaopin opetus ja muutoinkin nuorten osallistuminen kouluyhteisön sekä erilaisten vaikuttajaryhmien toimintaan. On syytä pitää mielessä, että äänestäminen on vain yksi tapa vaikuttaa.

Paikallisyhteisöjen – kaupunkien ja kuntien – toiminta ja menestys perustuvat asukkaiden itsehallintoon, omavastuuseen. Tämä lähtökohta ei ole elinkelpoinen ja -voimainen, ellei siihen kasveta nuoresta lähtien. Saman vaatimuksen voi kohdistaa Suomeen. Vuoden 2008 kunnallisvaaleissa tulisi kokeilla muutamissa kunnissa äänioikeusikärajan laskemista 16-vuotiaisiin. Tämä voidaan toteuttaa erillisellä kokeilulla tai joustavammin ko. ikäryhmään suunnatulla nuorisovaaleilla. Lisäksi kunnallisvaalien yhteydessä joissakin kunnissa suoritettaisiin kunnallinen kansanäänestys äänioikeusikärajan laskemisesta 16-vuotiaisiin kunnallisvaaleissa. Näin saatujen kokemusten perusteella olisi mahdollista arvioida perusteellisesti kunnallisvaalien äänioikeusikäraja Suomessa.

5. Tampereen yliopiston professorin lausunto OPM:lle

Tiivistelmä professori Aimo Rynänen (Tampereen yliopisto, 23.5.2006) lausunnosta OPM:lle:

Äänioikeusikärajaa on muutettu alemmas eri yhteyksissä. Vuonna 1968 se alennettiin 21 vuodesta 20 vuoteen ja vuonna 1972 18 vuoteen. Käytännössä äänioikeusikärajaa alennettiin noin kymmenellä kuukaudella vuonna 1995 muuttaessa vaalilainsäädäntöä. Äänioikeusikärajan määräytymisajankohta siirrettiin vaalivuoden alusta vaalipäivään, kunnallisvaaleissa siis lokakuulle (kuntalain 26.1 §). Muun muassa nuorisokomitea -90 (KM 1991:7) ehdotti, että kunnallisessa kansanäänestyksessä voisi olla alempi ikäraja kuin kunnallisvaaleissa.

Äänioikeusikärajan laskeminen 16 ikävuoteen kunnallisvaaleissa on yksi konkreettinen keino kansanvaltaisuusperiaatteen toteutumisen vahvistamisessa.

Eräissä Keski-Euroopan maissa 16-vuotiaiden äänestyskäyttäytymisestä on olemassa tietoa, koska lainsäädäntö on mahdollistanut 16-vuotiaiden äänestyksen jo useiden vuosien ajan. Saksassa 16-vuotiailla on ollut äänioikeus Nordrhein-Westfalenin ja Niedersachsenin osavaltioissa 1998, ja Mecklenburg-Vorpommernin, Sachsen-Anhaltin ja Schleswig-Holsteinin osavaltioissa 1999. Itävallassa vastaava on ollut mahdollinen Kärntenin osavaltiossa v. 2000, Steiermarkin osavaltiossa heinäkuusta 2001, Burgenlandin osavaltiossa huhtikuusta 2002 kunnallisvaaleissa ja huhtikuusta 2005 myös osavaltiopäivävaaleissa (Landtag), sekä Wienin kaupungissa (jolla on osavaltion asema; 16-vuotiailla äänioikeus myös Landtagin vaaleissa) joulukuusta 2002.

Itävallassa kolmantena äänioikeusikärajan laski 16 vuoteen Burgenlandin osavaltio. Lokakuussa 2002 toimitetuissa kunnallisvaaleissa voitiin todeta, että "äänioikeuden laskeminen oli täydellinen menestys: 80 % äänioikeutetuista 16 ja 18 ikävuosien välisistä nuorista käytti äänioikeuttaan"¹. Kaikkien äänioikeutettujen äänestysaktiivisuus oli 85,6 %. Muina havaintoina vaaleista on todettu, että nuorten kiinnostuksen herättäminen oli helpompaa pienissä kunnissa, jollaisia valtaosa Burgenlandin kunnista on. Vain kahdessa kunnassa on enemmän kuin 5.000 äänioikeutettua. Nuorten ja ehdokkaita etsivien puolueiden edustajien on tällaisissa kunnissa helpompaa saada henkilökohtainen keskinäinen kontakti. Tällainen ennakkokäsitys vahvistui vaaleissa. Mitä pienempi kunta on kyseessä, sitä paremmin puolueille onnistui motivoida nuoret äänestämään.

Wienissä järjestettiin 23.10.2005 kunnallisvaalit (valtuuston ja piirivaltuustojen), joissa 16-vuotiailla oli äänioikeus ensimmäistä kertaa. Nuorten äänioikeuden käyttöä aktivoitiin laajalla kaupungin toteuttamalla kampanjalla ("Ich wähle"). Kampanja saavutti suurimman osan nuorisosta. Kampanjalla katsotaan olleen merkittävä vaikutus aktiivisuuteen. Myös muita kuin nuoria aktivoitiin kaupungin kampanjalla "Koko Wien käy äänestämään" ("Ganz Wien geht wählen").

Vaaleista tehtiin melko pian analyysi nuorten äänestyskäyttäytymisen osalta. Itävallan nuorisotutkimuksen instituutin (ÖIJ), projektiyhteisö SORAn (SORA Institute for Social Research and Analysis) ja Wienin tiedekeskuksen (WZW) yhteistyönä syntyneessä raportissa "Äänestäminen tarkoittaa varttuneeksi tuloa"² tarkastellaan nuorten asenteita ja äänestyskäyttäytymistä.

Raportin keskeiset tulokset ovat seuraavat. Monissa vaaleissa on ensi kertaa äänioikeutettujen äänestysaktiivisuus alhaisempi kuin jo aiemmin äänestäneillä. Tämän johdosta tunnettiin etukäteen huolta siitä, että äänestysaktiivisuus laskisi. Tällainen pelko osoittautui kuitenkin turhaksi. Nuorten äänestysaktiivisuus oli nimittäin korkeampi kuin odotettiin. Nuoret 16 – 18-vuotiaat käyttivät äänioikeuttaan kaupungin päätöselimen vaalissa (Wiener Landtagswahl) yhtä aktiivisesti kuin mitkä muutkin ryhmät: 59 % nuorista, 23.500 kävi antamassa äänensä (kaikkiaan n. 39.800 äänioikeutetusta 16 – 18-vuotiaasta). Nuorten naisten osuus (61 %) oli hieman nuoria miehiä suurempi (57 %). Piirikuntavaltuustojen vaaleissa (Bezirksratswahl) äänestysaktiivisuus oli hieman pienempi (55 %), hieman alle keskimääräisen äänestysvilkkauksen.

¹

Ensimmäisen sukupolven nuorten (ei Itävallassa syntynyt, itse muuttanut) äänestysaktiivisuus oli 46 %, siis kymmenyksen alhaisempi kuin keskimääräinen luku. Puoluepoliittisesti 16 – 18-vuotiaiden suurimman kannatuksen saivat ”puna-vihreät”, SPO 46 % ja vihreät 26 %.

Tutkimuksessa selvitettiin myös äänestämisen pääasiallista perustelua. Keskeisimmäksi nousi tällöin halu vaikuttaa. Nuoret kokivat tulleen ensimmäistä kertaa politiikan vakavasti ottamiksi. Nuorten valtaosan käsitys on tulkittavissa perustavaa laatua olevaksi demokratian ja äänestys-oikeuden hyväksymiseksi. Vastaajista 67 % oli sitä mieltä, että äänioikeusikärajan laskeminen kohotti kiinnostusta politiikkaan. Toisaalta ne, jotka eivät äänestäneet, pitivät pääasiallisena syynä käyttäytymiselleen aikapulaa ja puuttuvaa kiinnostusta.

Analyysissä katsottiin koulujen olleen aktiivisissa erityisen tehokkaita. Kampanjalla katsotaan olevan positiivista vaikutusta vuoden 2005 vaaleja pidemmälle. Kokemukset politiikassa nimittäin johtavat sitoutumiseen ja integroitumiseen poliittiseen toimintaan.

Raportissa pohditaan myös hieman laajemmin äänioikeusikärajojen määrääntymistä. Miten perusteltua on katsoa, että esimerkiksi 14-, 15-, 16-vuotiaat tytöt ja pojat olisivat vähemmän poliittisesti kypsiä kuin aikuiset? Näin ollen legitiimi on myös kysymys, mitkä seikat puhuvat yläikärajan asettamista vastaan, toisin sanoen äänioikeudesta 100- tai 90-vuotiailla? Juuri demokraatiopoliittisista syistä on tämänkaltainen ajatuskulku erittäin ongelmallinen. Raportissa viitataan näkemykseen, jonka mukaan ihmisen poliittista täysivaltaisuutta ei saa tehdä riippuvaksi enempää hänen käsityskyvystään kuin hänen taloudellisesta suorituskäytännöstään tai hänen henkilökohtaisista kyvyistään.

Itävallan nuorisotutkimuksen instituutti on tehnyt myös toisen, suppeamman selvityksen nuorten äänestyskäytännöstä Wienin osavaltio- ja kunnallisvaaleissa 2005. Raportin yhteenvedossa todetaan, että kansalaisyhteiskunnan kulttuuri, jossa nuoret otetaan mukaan poliittiseen osallistumiseen luo varhaisessa vaiheessa osallistumismahdollisuuksia ja tukee yhteiskunnan demokratisoitumista mahdollistaessaan laajojen kansalaisryhmien osallistumisen. Kansanvaltaisesti hallitussa valtiossa on äänestys-oikeus poliittinen perusoikeus, jolla on poliittiselle tahdonmuodostukselle ja julkisille päätöksille erityinen merkitys. Sitä ei voida korvata muilla osallistumismuodoilla, vaikka osallistumisen lisämuodot ovatkin välttämättömiä. Kytkemällä nuoret yhteiskunnalliseen ja poliittiseen tahdonmuodostusprosessiin saavat he mahdollisuuden vaikuttaa vastuullisesti päätöksentekoon, joka koskee heitä nyt ja tulevaisuudessa. Heille tärkeät seikat saavat enemmän huomiota ja tällä tavoin myös poliittisen käytännön tulevaisuushorisontti tulee otetuksi huomioon.

Keskustelu äänioikeusikärajan alentamisesta on siirtynyt Itävallassa koskemaan myös valtiollisia vaaleja. Toistaiseksi tällaista laajennusta ei liene näköpiirissä. Liittokansleri Wolfgang Schüssel on lokakuussa 2005 ilmaissut kielteisen kantansa kampanjalle ”Äänestämään 16-vuotiaana” osavaltio- ja liittovaltiotasolla. Perusteluna hän on todennut, että oikeuksien ja velvoitteiden on oltava tasapainossa.

Keskustelu äänioikeuden alentamisesta on laajentunut myös Itävallan ja Saksan ulkopuolelle. Pohjois-Italiassa saksankielisellä alueella toimiva Südtiroler Jugendring (nuorisjärjestöjen yhteisorgaani) on kampanjoinut asian eteen. Se on kampanjassaan tuonut esille varsin objektiivisesti niin etuja kuin haittoja. Usein esitetään vastaväitteenä se, että äänestys-oikeuden on vastattava täysi-ikäisyyttä. Mutta jokainen tietää, että nuorilla on jo ennen 18. ikävuotta juuri kuluttajina ja rahankäyttäjinä useinkin laajoja itsenäisiä oikeuksia ja harkintavaltaa. Nuorten elinolot ovat viime vuosikymmenten kuluessa muuttuneet voimakkaasti. Irtautuminen vanhemmista alkaa usein jo 13 vuoden iässä. Koulussa ja koulutusurallaan nuorilla on erittäin suuri omavastuu. Nuorten poissulkemisella aktiivista vaikuttamisesta ei tänä päivänä juuri edistetä reilua sukupolvien välistä sopusointua. Yhä ikääntyneemmäksi muuttuva yhteiskunta päättää ilman nuoria vallankäytöstä poliittisella tasolla. Tämä voi johtaa siihen, että laiminlyödään tulevaisuuteen suuntautuvien teemojen käsittely, koska poliitikkojen intressi suuntautuu vain niihin kysymyksiin, joilla saavutetaan suurimman kannattajajoukon tuki.

Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry

Allianssi-talo
Asemapaällikönkatu 1 | 00520 Helsinki
Faksi 020 755 2627 | 020 755 2628
neuvonta: info@alli.fi
etunimi.sukunimi@alli.fi | www.alli.fi

Finlands Ungdomssamarbete Allians rf

Alliansshuset
Stingsgatan 1 | 00520 Helsingfors
Fax 020 755 2627 | 020 755 2628
information: info@alli.fi
fornamn.efternamn@alli.fi | www.alli.fi

Finnish Youth Co-operation Allianssi

Allianssi House
Asemapaällikönkatu 1 | FI-00520 Helsinki | Finland
Fax +358 20 755 2627 | +358 20 755 2628
information: info@alli.fi
firstname.surname@alli.fi | www.alli.fi

Kootusti kansainvälisessä keskustelussa esille tulleet äänioikeusikärajan alentamista puoltavat ja vastustavat argumentit ovat seuraavat:

Puoltavat:

Äänioikeusikäraja ei ole mikään muuttumaton seikka. Käsitys siitä, milloin ihmiset ovat äänioikeutettuja, on muuttuvien käsitysten ja muutosprosessien alainen. Alentaminen olisi ajanmukainen ja vastaisi olemassa olevaa tilannetta.

Alentaminen voisi korottaa julkisten instituutioiden hyväksymisastetta nuorten taholla, koska nuoret voisivat itse osallistua niiden tahdonmuodostukseen.

Nuoret ovat kohtuullisessa määrin sitoutuneita politiikkaan. Tämä sitoutuminen ja kiinnostus voi tällä hetkellä ilmetä vain kansalaisjärjestöjen kautta tai ulkoparlamentarisesti.

Nuorten intressit otetaan paremmin huomioon kun heillä on äänioikeus. Tämä "pakottaisi" politiikan kehittämään rohkeutta tulevaisuuden ratkaisuihin.

Koska poliittiset päätökset ovat usein epävarmuudessa tehtäviä, kantavat nuoret tulevana aikuisina niiden päätösten seuraukset, joiden tekemiseen he ovat voineet osallistua. Tämä vastaa demokratian perusajatusta, joka edellyttää, että ne, joita sääntely koskee, voivat myös itse myötävaikuttaa niihin.

Äänioikeuden epääminen ei vastaa YK:n lastenoikeuksien konvention (1992) henkeä.

Vastustavat:

Puuttuva kypsyys: nuorilla ei ole sellaista määrää arvostelukykyisyyttä ja vastuutietoisuutta, että äänioikeuden alentaminen olisi oikeutettua.

Nuoret ovat yksinkertaisesti manipuloitavissa. Johtohenkilöt, esikuvat ja idolit voivat vaikuttaa nuoriin ja heidän äänestyskäyttäytymiseensä poliittisesti.

Nuorilla ei vähäisen ikänsä vuoksi ole poliittista kompetenssia. He ovat kovin heikosti perillä puolueohjelmista ja poliittisesta järjestelmästä. Heiltä puuttuu poliittinen perustieto.

Nuorilta ei pidä ryöstää heidän huolettomuuttaan ja lapsuuttaan.

Nuoret eivät ole kiinnostuneita politiikasta. Äänioikeuden alentaminen johtaisi samalla äänestysaktiivisuuden alenemiseen ja heikentäisi näin vaalien legitimaatiota.

Nuoret ovat tasapainottomia ja heillä on taipumus äärikannanottoihin.

Äänioikeusikärajan laskeminen vahvistaisi siksi vasemman ja oikean laidan ääripuolueiden kannatusta ja johtaisi poliittisen järjestelmän radikalisoitumiseen.

Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry

Allianssi-talo
Asemapäälikönkatu 1 | 00520 Helsinki
Faksi 020 755 2627 | 020 755 2628
neuvonta: info@alli.fi
etunimi.sukunimi@alli.fi | www.alli.fi

Finlands Ungdomssamarbete Allians rf

Allianshuset
Stinsgatan 1 | 00520 Helsingfors
Fax 020 755 2627 | 020 755 2628
information: info@alli.fi
fornamn.efternamn@alli.fi | www.alli.fi

Finnish Youth Co-operation Allianssi

Allianssi House
Asemapäälikönkatu 1 | FI-00520 Helsinki | Finland
Fax +358 20 755 2627 | +358 20 755 2628
information: info@alli.fi
firstname.surname@alli.fi | www.alli.fi

Yhteenvedon puoltavat näkökohdat ovat varsin yhdenmukaisia muiden nuorten asenteita koskevien kansainvälisten tutkimusten tulosten kanssa. Esimerkiksi saksalainen tutkimuslaitos Stiftung Mitarbeit on tehnyt runsaasti kyseisiä tutkimuksia. Muutaman vuoden takaisen analyysin tulosten mukaan nuorten pääintressinä on mahdollisimman konkreettinen toiminta ja tavoite saada muutoksia. Tulee välttää sellaista näennäistä "osallistumisleikkimistä", jossa ei työstetä enempää realisoitavia projekteja kuin sellaisia yleisiä teemoja, joilla on konkreettinen projektiyhteys.³

Suomalaisesta näkökulmasta katsottuna yhteenvedo puoltavista ja vastustavista seikoista vaikuttaa hieman erilaiselta kuin maassamme käydyssä keskustelussa esillä pidetyt seikat. On tietysti huomattava, että ne peilaavat ensisijaisesti mannereurooppalaista ajattelua. Puuttuva, suomalaiselta kannalta merkittävä argumentti on erityisesti nuorten kiinnittymiseen liittyvä: nykyinen äänioikeusikäraja ja muuttaminen toiseen kuntaan opiskelemaan tai työhön ajoittuvat useimmilla nuorilla yhteen. He eivät yleensä ehdi saada äänestyskokemusta oman nuoruuskuntansa piirissä. Kiinnostus uuden asuinkunnan kunnallisiin asioihin voi paikkakunnan vierauden vuoksi jäädä vähäiseksi eikä ehkä sitten myöhemminkään enää viriä. Tässä voi olla lähtökohta koko elämän kestävään kiinnostumattomuuteen kunnallispolitiikkaan ja vieraantumiseen yhteisistä asioista yleisemminkin. Tämä äänioikeusikärajan laskemista puoltava argumentti on ehkä kaikkein merkittävin demokratian ja kansalaisyhteiskunnan näkökulmasta. Se on myös merkittävä kuntien toiminnan näkökulmasta. Kuntien toiminta perustuu kansalaisten itsehallintoon, toisin sanoen asukkaiden vastuunottoon oman kuntansa asioista, kehityksestä ja hyvinvoinnista. Jos tähän vastuunottoon ja vaikuttamiseen ei nuorena opita, ei sellaista harrastusta ehkä synny myöhemminkään. Vaarana on, että kadotetaan kunnallisen itsehallinnon edellyttämä osallisuus ja sitä kautta paikallisen asioidenhoidon legitimiys.

Miten äänioikeusikärajan laskemista voitaisiin kokeilla joissakin valituissa kunnissa esimerkiksi vuoden 2008 kunnallisvaalien yhteydessä tai Kainuun hallintokokeilussa?

Maassamme on viime vuosien aikana säädetty useita määräaikaista hallinnon kokeilua koskevia lakeja. Ensimmäisenä näistä voidaan mainita vapaakuntakokeilusta annettu laki (718/1988). Sen tavoitteena oli muun ohella kunnallisen itsehallinnon ja kansalaisten osallistumisen vahvistaminen. Nyt voimassa olevia kokeiluhankkeita koskevia lakeja ovat seutuyhteistyökokeilusta annettu laki (560/2002) ja siihen liittyvä seutuvaltuustokokeilusta annettu laki (62/2004) sekä Kainuun hallintokokeilusta annettu laki (343/2003). Ne ovat voimassa vuoden 2012 loppuun. Siten niiden yhteydessä olisi mahdollista hankkia kokemuksia 16-vuotiaiden äänioikeudesta vuoden 2008 kunnallisvaalien yhteydessä. Kokeilu edellyttäisi tietysti ko. lakeihin säädettäviä täydennyksiä. Luonnollisesti mahdollinen on aivan oman kokeilusäännöksen antaminen 16-vuotiaiden äänioikeudesta kunnallisvaaleissa.

Edellä mainittu lainsäädäntö on merkinnyt tietynlaista perustuslain mukaisesta yhdenvertaisuusperiaatteesta poikkeamista. Esimerkiksi vapaakuntakokeilussa 56 valtioneuvoston valitsemalla vapaakunnalla oli muita kuntia laajemmat oikeudet. Perustuslakivaliokunta on kuitenkin erinäisten seikkojen sääntelyn yhteydessä pitänyt jonkinasteiseen erilaisuuteen johtavaa kokeilulainsäädäntöä sinänsä hyväksyttävänä yhdenvertaisuuden kannalta. Valiokunta on tällöin korostanut, ettei yhdenvertaisuusperiaatteesta johdu tiukkoja rajoja lainsäätäjän harkinnalle pyrittäessä kulloisenkin yhteiskuntakehityksen vaatimaan sääntelyyn ja että kokeilu saattaa ainakin joissakin rajoissa muodostaa sellaisen hyväksyttävän perusteen, jonka nojalla muodollisesta yhdenvertaisuudesta voidaan tinkiä alueellisessa suhteessa.⁴

Yhteenvedo

Kunnallista vaalioikeutta käsittelevässä väitöskirjassaan Urho Kekkonen kirjoitti vuonna 1936 (s. 172): "Saavutetun iän asettaminen vaalioikeuden edellytykseksi tietenkin pyrkii hankkimaan vakuuden siitä, että vaalioikeutetuilla on yhteisten julkisten tehtävien päättämisessä tarpeellinen

³ Stefan Kanther – Nicole Weigel-Stollenwerk: Jugendbeteiligung konkret. Erfolgsfaktoren für Jugendbeteiligung. Stiftung Mitarbeit. Ein Projekt des CIVITAS Netzknoten 2 in Kooperation mit der Stiftung Mitarbeit. Bonn 2001.

⁴ PeVL 11/2002 vp, s. 2-3 ja PeVL 65/2002 vp.

kehittyneisyys ja itsenäisyys. Kun nämä ominaisuudet eivät kuitenkaan ole iän perusteella ehdottomasti määrättävissä, on ikärajan asettaminen aina jossakin määrin harkintakysymys.”

Tässä harkinnassa on merkitystä myös sillä seikalla, että monissa tapauksissa ensimmäinen äänestyskokemus voi siirtyä vasta yli 20-vuoden iän saavuttamisen jälkeen toteutuvaksi, enimmillään liki 22-vuotiaalle (kunnallisvaalien tapahtuessa vain kerran neljässä vuodessa ja henkilön ollessa juuri kunnallisvaalien jälkeisenä aikana 18 vuotta täyttävä).

Suomi on aiheellisesti ylpeä kansainvälisillä foorumeilla kansanvaltaisesta kunnallishallinnosta, jolla on laaja yhteiskunnallinen vastuu.⁵ Kansanvaltaisuusperiaatteen ja kunnallisen itsehallinnon toteutuksen muotojen on luonnollisesti seurattava niin aikaa kuin asenteiden ja ympäristön muutosta. Demokratia ja kansalaisten oikeudet ovat tänä päivänä kansainvälisen kehittämisen ja seurannan kohteita. Esimerkiksi Euroopan neuvosto pyrkii laajentamaan ja vahvistamaan kansalaisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksia. Tässä kehityksessä äänioikeuden ulottaminen nuorille on yksi konkreettinen esimerkki, jonka toteutus on viime vuosina edennyt monissa maissa. Tässä kehityksessä Suomen on perusteltua olla aktiivisesti mukana.

6. Kurikan ja Harjulan muistio 14.3.2007

1 Taustaa

Tässä muistiossa tarkastellaan äänioikeusikää ja sen mahdollista alentamista kunnallisvaaleissa 16 vuoteen. Lisäksi tarkastellaan ikärajan alentamisen mahdollisia vaikutuksia äänestysaktiivisuuteen ja nuorten edustukseen kunnallisissa luottamustoimissa.

Tällä hetkellä valtionhallinnossa ei ole vireillä äänioikeusiän alentamiseen liittyvää lainsäädännön valmistelua. Viimeksi asia nousi esille pääministeri Matti Vanhasen hallituksen hallitusohjelmaan kuuluvan kansalaisvaikuttamisen politiikkaohjelman Kansalaisyhteiskunta 2006 -toimikunnan raportissa, joka sisälsi ehdotuksen, että ikärajan alentamista 16 vuoteen kunnallisvaaleissa alettaisiin valmistella (Raportti: Kohti aktiivista kansalaisyhteiskuntaa, 2005).

Kainuussa on keskusteltu muutaman viime vuoden aikana 16-vuotiaiden äänioikeuskokeilusta. Ajatusta on tuettu aktiivisesti opetusministeriön nuorisoyksikössä, Laissa Kainuun hallintokokeilusta (343/2005) veloitetaan kehittämään uudenlaisia osallistumismuotoja maakunnan asukkaille. Kainuun kansalaisvaikuttamisen ohjelmaan (2006 - 2012) on kirjattu ”16-vuotiaat äänestämään Kainuussa” - kokeilun selvittäminen. Kainuun Nuorisofoorumi jätti kesäkuussa 2006 maakuntavaltuustolle aloitteen, jossa maakuntahallintoa pyydetään selvittämään mahdollisuutta liittää maakuntahallintoon kokeilu 16-vuotiaiden äänioikeudesta maakuntavaaleissa. Asia ei kuitenkaan ole ainakaan vielä edennyt maakuntahallinnossa.

Tutkittua tietoa siitä, mitä nuoret itse ajattelevat äänioikeusiän laskemisesta, ei ole saatavilla kovinkaan paljon. Vuonna 2004 ilmestyneessä tutkimuksessa noin kolmasosa 15–17-vuotiaista

⁵ Tämä on todettu esimerkiksi Euroopan neuvoston paikallis- ja alueviranomaisten kongressin suorittamassa Suomea koskevassa maa-arviossa ja sen perusteella annettussa Euroopan neuvoston suosituksessa 66 (1999): ”Kongressi, joka ottaa huomioon alueiden kamarin ehdotuksen, - - -

8.1 suhtautuu myönteisesti siihen, että paikallisen itsehallinnon osalta Suomi

a. oli yksi niistä Euroopan neuvoston jäsenvaltioista, jotka ratifioivat ensimmäisinä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan, ja siihen, ettei kyseisen sopimuksen osalta esitetty lainkaan sen soveltamisalaa rajoittavia varauksia ja/tai julistuksia;

b. on pystynyt luomaan sellaisen paikallisen itsehallintojärjestelmän, joka perustuu erittäin demokraattisiin periaatteisiin ja joka on osoittautunut erittäin tehokkaaksi huolehdittaessa kansalaisten tarpeista paikallisella tasolla;”.

nuorista kannatti ikärajan laskemista ja vastaavasti lähes puolet vastusti sitä (Paakkunainen 2004, 20).

Äänioikeusien alentaminen on viime aikoina ollut esillä tiedotusvälineissä sen vuoksi, että kirkolliskokous päätti 8.11.2006 äänioikeusien alentamisesta seurakuntavaaleissa ja kirkkoherranvaalissa. Lisäksi Suomen Keskustan puoluevaltuuskunta hyväksyi 26.11.2006 kannanoton, jossa puolue kannattaa äänioikeusikärajan alentamista 16 vuoteen kunnallisvaaleissa. Utisoinnin johdosta toimeenpannuissa mielipidekyselyissä ikärajan alentaminen ei ole saanut merkittävää kannatusta.

Samansuuntaisia tuloksia saatiin myös vuoden 2007 alussa toteutetuissa Kuntaliiton ja Kuntalehden toimeksiannosta tehdyissä eduskuntavaaleihin liittyneissä mielipidetiedusteluissa. Äänestäjäkyselyssä 73 % vastaajista vastusti ikärajan laskemista kannattajien osuuden jäädessä 24 %:iin. Kyselyyn osallistuneista nuorin ikäluokka, 18–24-vuotiaat, oli vielä selkeämmin ajatusta vastaan, sillä vain 19 % nuorista kannatti äänestysikärajan laskemista ja 76 prosenttia ilmoitti vastustavansa sitä. RKP:n kannattajat suhtautuivat ikärajan laskemiseen selkeästi kaikkein suotuisimmin. Vasemmistoliiton kannattajien keskuudessa ikärajan lasku sai vähiten kannatusta. Samaan sarjaan kuuluvassa kansanedustajaehdokkailla suunnatussa kyselyssä puolestaan noin 60 % vastaajista vastusti äänestysikärajan laskemista. Nuoret ehdokkaat suhtautuivat muita ikäryhmiä selvästi myönteisemmin asiaan. Eniten ikärajan laskua kannattivat Keskustan, Vihreiden ja Kokoomuksen ehdokaslistoilla olevat, vastustajia löytyi puolestaan useimmin SDP:n ja Vasemmistoliiton ehdokkaista.

2 Nuorten äänioikeus ja vaalikelpoisuus lainsäädännössä

Äänioikeudesta kunnallisvaaleissa säädetään perustuslaissa ja kuntalaissa. Perustuslain 14 §:ssä säädetään vaali- ja osallistumisoikeuksista. Lainkohdan 2 momentin mukaisesti jokaisella Suomen kansalaisella ja maassa vakinaisesti asuvalla ulkomaalaisella, joka on täyttänyt kahdeksantoista vuotta, on oikeus äänestää kunnallisvaaleissa ja kunnallisessa kansanäänestyksessä sen mukaan kuin lailla säädetään.

Kunnallisesta äänioikeudesta säädetään kuntalain 26 §:ssä. Sen mukaan äänioikeus kunnallisvaaleissa on henkilöllä, joka viimeistään vaalipäivänä täyttää 18 vuotta. Sama koskee äänestysoikeutta neuvoo-antavassa kunnallisessa kansanäänestyksessä.

Yleinen vaalikelpoisuus on kuntalain 33 §:ssä kytketty äänioikeuteen: voidakseen tulla valituksi kunnalliseen luottamustoimeen henkilöllä on oltava äänioikeus kunnallisvaaleissa sinä vuonna, jona valtuutetut valitaan tai vaali muuhun luottamustoimeen toimitetaan.

Perustuslain mukaan äänioikeus vaaleissa ja oikeus äänestää kansanäänestyksissä on vain täysi-ikäisillä eli 18 vuotta täyttäneillä. Perusoikeuksien näkökulmasta julkisella vallalla on kuitenkin velvollisuus perustuslain 14.3 §:n mukaisesti edistää yksilöiden mahdollisuuksia yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä koskevaan päätöksentekoon. Perustuslain 2.2 §:n mukaan "kansanvaltaan sisältyy yksilön oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristönsä kehittämiseen".

3 Millaisia muutoksia äänioikeusien alentaminen merkitsisi lainsäädäntöön

Äänioikeusikä on alennettu viime vuosikymmeninä eri yhteyksissä. Vuonna 1969 se alennettiin 21 vuodesta 20 vuoteen ja vuonna 1972 edelleen 18 vuoteen.

Vuoden 1995 muutoksella äänioikeusikärajaa kunnallisvaaleissa alennettiin käytännössä noin kymmenellä kuukaudella. Äänioikeusien määräytymisajankohta siirrettiin vaalivuoden alusta vaalipäivään, kunnallisvaaleissa siis lokakuulle (kuntalain 26.1 §).

Ikärajan muuttaminen on ennen muuta poliittinen päätös. Lausunnossaan opetusministeriön nuorisoyksikölle äänioikeusien laskemisesta (23.5.2006) professori Aimo Ryyänen katsoo ikärajan laskemisen vaativan muutosta perustuslakiin ja siten kahden eduskunnan hyväksynnän. Ryyänen

Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry

Allianssi-talo
Asemapäällikönkatu 1 | 00520 Helsinki
Faksi 020 755 2627 | 020 755 2628
neuvonta: info@alli.fi
etunimi.sukunimi@alli.fi | www.alli.fi

Finlands Ungdomssamarbete Allians rf

Allianshuset
Stingsgatan 1 | 00520 Helsingfors
Fax 020 755 2627 | 020 755 2628
information: info@alli.fi
fornamn.efternamn@alli.fi | www.alli.fi

Finnish Youth Co-operation Allianssi

Allianssi House
Asemapäällikönkatu 1 | FI-00520 Helsinki | Finland
Fax +358 20 755 2627 | +358 20 755 2628
information: info@alli.fi
firstname.surname@alli.fi | www.alli.fi

katsoo myös, ettei vaalikelpoisuusikärajan alentamiseen ole perusteltu syytä, vaikka äänioikeusikää alennettaisiin. Hänen näkemyksensä mukaan se merkitsisi alaikäiselle annettua oikeutta kunnan päätösvallan käyttöön. Huomioon olisi otettava myös useissa laeissa olevat alaikäisiä koskevat säännökset. (Ryynänen 2006, 8–9)

Äänioikeusikärajan alentaminen kunnallisvaaleissa edellyttäisi Suomen perustuslain 14 §:n ja kuntalain 26 §:n muuttamista. Äänioikeusikäraja olisi muutettava 18 vuodesta 16 vuodeksi.

Vaalikelpoisuusikärajan säilyttäminen ja äänioikeusikärajan alentaminen vaatisi kuntalain 33 §:n (yleinen vaalikelpoisuus) muuttamista niin, ettei vaalikelpoisuus enää kytkeytyisi äänioikeuteen, vaan 18 vuoden ikään.

4 Millä tekijöillä äänioikeusiän alentamista on puollettu ja millä vastustettu?

Puolesta:

Perustuslain 14.3 §:ssä edellytetään julkisen vallan edistävän kansalaisten osallistumista ja vaikuttamista, myös alle 18-vuotiaiden. Alle 18-vuotiaiden ei kuitenkaan ole mahdollista vaikuttaa äänestämällä vaaleissa.

Euroopan neuvosto antoi vuonna 2001 suosituksen kansalaisten osallistumisesta kunnalliseen toimintaan. Se sisältää kehotuksen arvioimaan kunnallisten vaalijärjestelmien toimivuutta ja voidaanko mahdolliset puutteet poistaa tai säännökset muuttaa. Konkreettinen toivomus nuorten äänioikeuden osalta annetaan kohdassa 4. iv: "Tulisi testata äänioikeus- ja ehdokasasettelun ikärajan alentamista kunnallisvaaleissa, kunnallisissa kansanäänestyksissä ja mielipidetiedusteluissa."

Kansalaisyhteiskunta 2006 -toimikunnan raportissa "Kohti aktiivista kansalaisyhteiskuntaa" perustellaan äänioikeusiän alentamisen selvittämistä useilla syillä. Esille nostettiin:

- Äänestyskokemuksen juurruttaminen eli nuoren ensimmäinen äänestyskokemus olisi hyvä saada tutussa kotikunnassa eikä vasta 18-vuotiaana uudella opiskelupaikkakunnalla, jossa ehdokkaat ja kunnallispolitiikka ovat vieraita.
- Koulujen demokratiakasvatuksen ja yhteiskuntaopin opetuksen kehittäminen. Jos toisen asteen opiskelijoilla olisi äänioikeus, demokratiakasvatusta ja opetus saisivat lisää merkittävyyttä ja kiinnostavuutta.
- Ikärakenteen vanheneminen vaikuttaa poliittisen päätöksenteon sisältöön. Valtuutettujen keski-ikä on noin 48 vuotta ja nousee lähivuosina entisestään. Nuorten näkemyksen kanavoituminen päätöksentekoon vaikeutuu.

Äänioikeusikärajan alentamista on perusteltu myös seuraavilla näkökohdilla (eri lähteistä, mm. Karjula 2006):

- Äänioikeusiän alentaminen nimenomaan kunnallisvaaleissa on perusteltua, koska ne ovat myös nuoria lähinnä olevat vaalit.
- Äänioikeusiän alentaminen lisää nuorison painoarvoa kunnallispolitiikassa.
- Äänioikeusikä voisi olla alhaisempi kuin vaalikelpoisuusikä, koska vaaleissa äänestäjä ottaa vain välillisesti kantaa asioihin.
- Nuorten luottamus poliittisiin ja yhteiskunnallisiin instituutioihin lisääntyisi.

- Nuorten kiinnostus poliittisiin kysymyksiin kanavoituisi edustuksellisen demokratian käyttöön, ei esim. ulkoparlamentaarisena toimintana.
- Äänioikeuden epäminen on vastoin YK:n lastenoikeuksien konvention henkeä.

Vastaan:

Äänioikeusikärajan alentamista on vastaavasti vastustettu seuraavilla perusteilla (eri lähteistä):

- Nuorilta puuttuu riittävä kypsyyden ja poliittinen kompetenssi.
- Äänioikeus kytkeytyy täysi-ikäisyyteen, josta henkilön yhteiskunnalliset oikeudet ja vastuut täysimääräisesti alkavat.
- Nuoret ovat helposti manipuloitavissa, vrt. nk. Tony Halme -ilmiö.
- Nuorten vähäinen kiinnostus politiikkaa kohtaan alentaa äänestysaktiivisuutta ja heikentää vaalien legitimaatiota.
- Ns. kansalaiskasvatus on ikärajan alentamista tehokkaampi tapa vaikuttaa äänestysaktiivisuuteen.
- Esimerkiksi nuorisovaltuustot ovat eräs keino lisätä nuorten kiinnostusta kotikunnan asioihin. Nuorisovaltuustot tarjoavat myös mahdollisuuden "opetella" kunnallista päätöksentekoa ja kunnallispolitiikkaa.
- Nuorilla on taipumus äärikantoihin. Tämä voi vahvistaa eri ääripuolueiden asemaa ja radikalisoita poliittista järjestelmää.
- Suomen tulee äänioikeusikärajakysymyksessä noudattaa Euroopan unionin yleistä käytäntöä.
- Miksi ikärajan alentamista esitetään vain kunnallisvaaleihin? Jos alennetaan, perusteita olisi alentaa myös muissa vaaleissa. Esim. presidentinvaaleissa asetelma puhtaana henkilövaalina on yksinkertaisempi kuin kunnallisvaaleissa.
- Miksi ikärajaksi esitetään 16 vuotta? Johdonmukaisempi voisi olla 15 vuotta, josta alkaa henkilön rikosoikeudellinen vastuu ja lainsäädännössä esim. oman puhevallan käyttäminen itseä koskeissa asioissa on kytketty 15 vuoteen.

Summa summarum:

Perusteluja löytyy sekä puolesta että vastaan. Ennen kaikkea kysymys on poliittisesta arvovalinnasta, jota on arvioitava vaali- ja osallistumisoikeuksia koskevan perusoikeuskokonaisuuden osana. Äänioikeusikärajan alentaminen vaatii myös perustuslain muuttamista.

5 Äänioikeusiän laskemisen vaikutukset äänioikeutettujen lukumäärään

Vaalilakien uudistamisessa äänioikeusikärajan alentaminen nousee toistuvasti esille. Kun vaalilakeja viimeksi uudistettiin, kunnallinen äänioikeusikä aleni sen vuoksi, että äänioikeusikärajan määräytymisajankohta siirrettiin vaalivuoden alusta vaalipäivään. Tämä muutos toi äänioikeuden vuoden 1996 kunnallisvaaleissa noin 50 000 uudelle nuorelle äänestäjälle.

Miten äänioikeusiän laskeminen 16 vuoteen vaikuttaisi äänioikeutettujen lukumäärään? Esimerkiksi vuoden 2008 vaaleissa 16- ja 17-vuotiaita ovat vuosina 1991 ja 1992 syntyneet. Äänioikeus koskettaisi myös niitä vuonna 1990 syntyneitä, jotka eivät olleet täyttäneet 18 vuotta vaalipäivään.

mennessä. Nuorten ikäluokat ovat nykyisellään noin 66 000 henkilöä. Äänioikeusiän alentaminen antaisi äänioikeuden siten noin 140 000 uudelle äänestäjälle.

6 Äänioikeusiän alentaminen ja äänestysaktiivisuus

Nuorten äänestyskäyttäytymisestä

Suomalaiselle äänestyskäyttäytymiselle on tutkimusten perusteella ollut tyypillistä voimakas nk. velvollisuusäänestäminen. Äänestäminen on koettu ennen kaikkea kansalaisvelvollisuudeksi. Erityisen vahvaa velvollisuusäänestäminen on vanhempien ikäluokkien keskuudessa. Sen sijaan omien etujen ajaminen ja taloudellisen tai muiden konkreettisten etujen hankkiminen äänestämällä ei ole tutkimusten mukaan ollut äänestäjille kovin merkittävä äänestämiseen kannustava motiivi.

Vahvasti yksilöllisyyttä ja omakohtaisia valintoja ja mahdollisuuksia korostavassa asenneilmapiirissä nuorten on todettu murtaneen perinteisiä äänestyskäyttäytymiseen liitettyjä asetelmia. Nuoret ovat äänestäjinä liikkuva ryhmä, jolle äänestyspäätökseen ja -valintaan vaikuttavat erilaiset yhteiskunnalliseen toimintaan liittyvät asiakysymykset ja toimintalinjavalinnat, kuten ympäristökysymykset ja globalisoitumiseen liittyvät asiat.

Viime vuosien koventuneen asenneilmaston ja yhteiskuntarakenteiden muutosten (esim. työelämän ja koulutuksen korostaminen) myötä nk. instrumentaalisen äänestämiskäyttäytymisen (eli oman edun tavoittelun korostuminen äänestyspäätöstä tehdessä) arvellaan vahvistuneen nuorten keskuudessa (ks. esim. Kurikka 2003, 78–81). Toisaalta nuoret painottavat valinnassaan henkilöä ja ”hyvää tyyppiä”, jolla on kyky ajaa tärkeitä asioita eteenpäin ja loppuun asti. Tämän henkilöä korostavan äänestämisen on arveltu lisääntyneen viime vuosina voimakkaasti erityisesti median ja markkinoinnin avustamana. Idolit ja julkikset ovat nuorelle helppo valinta.

Vaikka nuorten poliittinen toiminta, mukaan lukien äänestysvalinnat, kuvastaa moniarvoisuutta, ovat nuoret juuri se ryhmä, joka on useimmin tietoisesti äänestämättä jättävä ryhmä. Äänestämättä jättäminen kuuluu vahvasti siihen orientaatioon, jota kuvataan nk. uudeksi politiikaksi. Siinä yhteiskunnallista toimintaa kehystävät toimintatavoiltaan ja järjestäytymisperustaltaan vaihtoehtoiset toimintaryhmät, jotka ryhmittyvät nimenomaan tietyn asian ympärille. Tätä jo poliittisen paradigman muutokseksi kuvattua tapaa hahmottaa politiikkaa ja sen toimijoita toteutetaan myös esimerkiksi kulutustottumuksien muuttamisella ja erilaisilla elämäntapavalinnoilla. Niihin ja muihin nuorten tärkeiksi kokemiin asioihin ei nk. vanhan perinteisen puoluepolitiikan, sen edustajien tai edustamien toimintasääntöjen enää katsota kykenevän vaikuttamaan.

Puolueuskollisuus jää nuorten keskuudessa muuta väestöä vähäisemmälle painoarvolle. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteivätkö nuoret ole kiinnostuneita politiikasta. Poliitikaksi koetut asiat kiinnostavat, sen pääasiallisimmat tekijät ja toteuttajat eivät, mikä näkyy nuorten äänestyskäyttäytymisessä.

Nuorten äänestyskäyttäytymisessä ei voida sivuuttaa tietotekniikan merkitystä. Nuoret ovat se kansalaisryhmä, jonka tietotekninen osaaminen on muita kansalaisryhmiä korkeammalla tasolla. Nuorten vaikuttaminen tietoverkoissa tapahtuu vaivattomasti jopa globaalilla tasolla erilaisissa vertaisryhmissä. Usein nuoret ottavat kantaa keskusteluryhmissä poliittisiin kysymyksiin. Eri asia on tietysti se, haluavatko nuoret kanavoida vaikuttamishaluaan äänestämällä sähköisesti.

Nuori voi olla jopa 22-vuotias äänestäessään ensimmäisen kerran kunnallisvaaleissa. Tällöin hän on tosin jo päässyt äänestämään muissa vaaleissa. Jos ensimmäinen äänestyskokemus kunnallisvaaleissa osuu nuoren kohdalle vasta 22-vuotiaana, voi hänen käsityksiinsä kunnallisesta vaikuttamisesta, äänestamisestä ja kuntaorganisaation toiminnasta olla jo vaikea vaikuttaa. Kunta- ja palvelurakenteiden muutokset ovat myös omiaan vaikuttamaan näihin käsityksiin, koska kunnallishallinto ja päätöksenteko voivat näyttää nuorten silmissä entistäkin monimutkaisemmalta ja kaukaisemmalta. Kunnallisen edustuksellisen demokratian legitimitietin näkökulmasta tämä on merkittävä asia.

Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry

Allianssi-talo
Asemapäällikönkatu 1 | 00520 Helsinki
Faksi 020 755 2627 | 020 755 2628
neuvonta: info@alli.fi
etunimi.sukunimi@alli.fi | www.alli.fi

Finlands Ungdomssamarbete Allians rf

Allianshuset
Stingsgatan 1 | 00520 Helsingfors
Fax 020 755 2627 | 020 755 2628
information: info@alli.fi
fornamn.efternamn@alli.fi | www.alli.fi

Finnish Youth Co-operation Allianssi

Allianssi House
Asemapäällikönkatu 1 | FI-00520 Helsinki | Finland
Fax +358 20 755 2627 | +358 20 755 2628
information: info@alli.fi
firstname.surname@alli.fi | www.alli.fi

7 Nuorten äänestysaktiivisuudesta

Äänestäminen ja äänestämättä jättäminen ovat yhteydessä moneen sosioekonomiseen taustatekijään. Merkittävimpinä niistä pidetään nykyisin henkilön koulutustasoa. Korkeammin koulutetut ovat useimmin yhteiskunnallisesti aktiivisimpia myös muilla tavoilla tarkasteltuna.

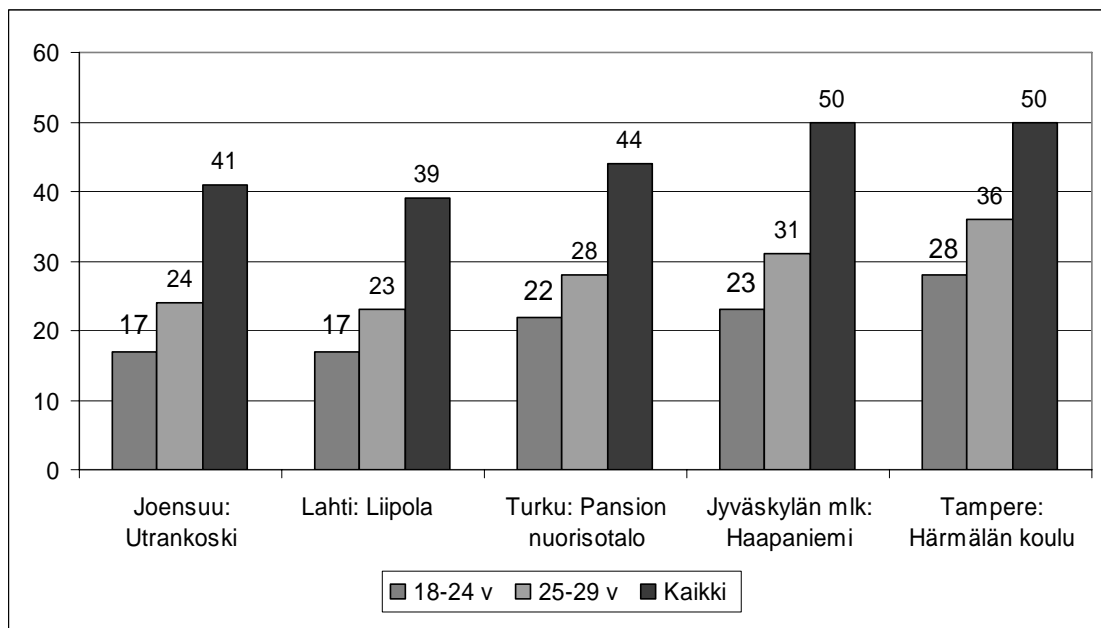
Kuten edellä jo todettiin, äänioikeusian alentamista on perusteltu paitsi nuorten korkealla koulutustasolla, myös asuinkunta- ja paikallistuntemuksella. Jo äänestysikäisille tehtyjen mielipidekyselyjen perusteella on osoitettu, että kunnassa asumisvuodet ovat osoittautuneet erääksi selittäväksi tekijäksi laskevia äänestyskäyriä tarkasteltaessa. Ei-alkuperäiset kuntalaiset saavuttavat alkuperäisiin verrattuna saman äänestysaktiivisuustason asuttuaan kunnassa noin kymmenen vuotta (Mäki-Lohiluoma 1998, 42). Nuorelle ensimmäinen äänestyskokemus kunnallisvaaleissa voi osua kohdalle hänen ollessaan 22-vuotias. Kun se yhdistetään elämäntilannemuuttamiseen ja uuteen asuinkuntaan, on helposti ymmärrettävissä, miksi äänestäminen kiinnostaa nuoria havaittavan vähän.

Kuntasamaistumisella on tutkimuksellisesti osoitettu olevan yhteyttä vaikutusmahdollisuuksien käyttämiseen ja äänestysaktiivisuuteen. Myönteisesti asuinkuntaansa arvioivat nuoret arvioivat yleensä myös omaa elämäntilannettaan ja vaikutusmahdollisuuksiaan sekä useita kuntaan liittyviä asioita (mm. palveluihin tyytyväisyyden osalta) keskimääräistä myönteisemmin. (Kurikka 2003)

Äänioikeusian alentamisen merkityksestä äänestysaktiivisuuteen voidaan meillä vain esittää arvailuja. Tällaisen esitti esimerkiksi nuorten äänestyskäyttäytymistä tutkinut professori Tuomo Martikainen: Hänen näkemyksensä mukaan ikärajan laskemisella ei oletettavasti ole vaikutusta äänestysaktiivisuuteen. (Haastattelu Turun Sanomissa 9.11.2006)

Nuorten todellisesta äänestysaktiivisuudesta ei ole käytettävissä tilastoituja tietoja. Eri ikäryhmien äänestyskäyttäytymisestä kunnallisvaaleissa ei ole tietävästi tutkittu vaaliluetteloaineistoiden pohjalta muualla kuin Helsingissä. Yleisesti on arveltu, että nuorten ikäluokkien äänestysaktiivisuus on noin 10–15 prosenttiyksikköä alhaisempi kuin muiden ikäryhmien keskimäärin. Ensikertaa äänestävät tekevät tästä poikkeuksen. Esimerkiksi Helsingissä tehtyjen vaaliluetteloaineistopohjaisten äänestysaktiivisuustilastojen mukaan 18-vuotiaat, ensi kertaa äänestävät ovat 19–24-vuotiaisiin verrattuna useita prosenttiyksikköä ahkerammin äänestäviä (Martikainen & Fredriksson, 61).

Kuntaliiton ”Demokratiatilinpäätöshankkeen” vaalitulinpäätöksessä hankekunnat laskivat tukkimiehen kirjanpidolla äänestäneet ja äänestämättä jättäneet nuoret 1) lähinnä kunnan kokonaisäänestysaktiivisuutta edustavalla äänestysalueella, 2) korkeimman ja 3) matalimman äänestysaktiivisuuden äänestysalueilla. Tulokset osoittivat, että nuorten äänestysaktiivisuus seuraa alueen yleistä tasoa ollen kuitenkin huomattavasti alempi. Nuorimmassa ikäryhmässä (18–24-vuotiaat) äänestysluvut ovat yleisesti pari–kolmekymmentä prosenttiyksikköä matalampia kuin alueella keskimäärin. Matalan vaaliosallistumisen alueilla nuorten äänestysaktiivisuus on paikoin erittäin laimeaa. Hankekunnista esimerkiksi Joensuussa ja Lahdessa ainoastaan 17 prosenttia heikon äänestysaktiivisuuden alueiden alle 25-vuotiaista kuntalaisista vaivautui vaaliuurnille. Korkeimmankin aktiivisuuden alueilla nuorten äänestysaktiivisuus jäi jälleen selvästi alhaisemmaksi kuin muilla ikäryhmillä.

Kuvio 1. Matalan äänestysaktiivisuuden alueiden nuorten vaaliosallistuminen (%).
Lähde: Pikkala, Sari: Kuntien demokratiatilinpäätös -hankkeen vaalitulinpäätös 2005.

8 Äänestysikärajan laskeminen Saksassa ja Itävallassa

Euroopassa nuorten äänestysikärajan laskemisesta 16-vuoteen on kokemuksia Saksasta ja Itävallassa. Saksassa, jossa kunnallislainsäädäntö on osavaltioiden toimivallassa, on 16 osavaltiosta useassa mahdollistettu 16 - vuotta täyttäneiden äänestäminen, vaalikelpoisuus ikäraja niissä on edelleen 18 vuotta. Itävallassa 16-vuotiailla on äänioikeus mm. Wienin kaupungissa, jolla on osavaltion asema.

Saksassa kokemukset äänestysikärajan laskemisesta ovat pääsääntöisesti olleet positiivisia vaihdellen kylläkin eri osavaltioissa. Järjestelyn on todettu toimivan ja saaneen myös nuorten tuen ja lisänsä nuorten asioiden poliittista painoarvoa. Perusteluina ikärajan laskemiselle on esitetty hyvin samankaltaisia tekijöitä kuin Suomessakin, erityisesti esille nousi väestön ikääntymisen merkitys ja politiikan suuntautuminen sen myötä yhä enemmän vanhusväestön asioihin.

Nuoret ovat aktivoituneet äänestämään eri osavaltioissa eri tavoin ja siten kokemukset vaihtelevat. OPM:n nuorisoyksikön (Kurttila, matkaraportti 2005) mukaan esim. Dortmundin kaupungin kokemukset ovat osoittaneet, ettei nuorten äänestysaktiivisuus ole kovin korkea. Vuonna 1999 vaaleissa 16 – 20-vuotiaiden äänestysaktiivisuus jäi hieman alle 50 prosenttiin. Vuoden 2004 vaaleissa kaikkien ikäryhmien äänestysaktiivisuus laski. Alinta se oli 21 – 24-vuotiailla: alle 40 %. Erityisesti nuorten naisten äänestysaktiivisuus on alentunut. On kuitenkin tärkeää havaita, että nuorimmat äänestysikäluokat ovat aktiivisempia kuin 21 – 24-vuotiaat. Tämä korostaa tarvetta vaikuttaa varhain nuorten kasvattamiseen aktiivisiksi kansalaisiksi.

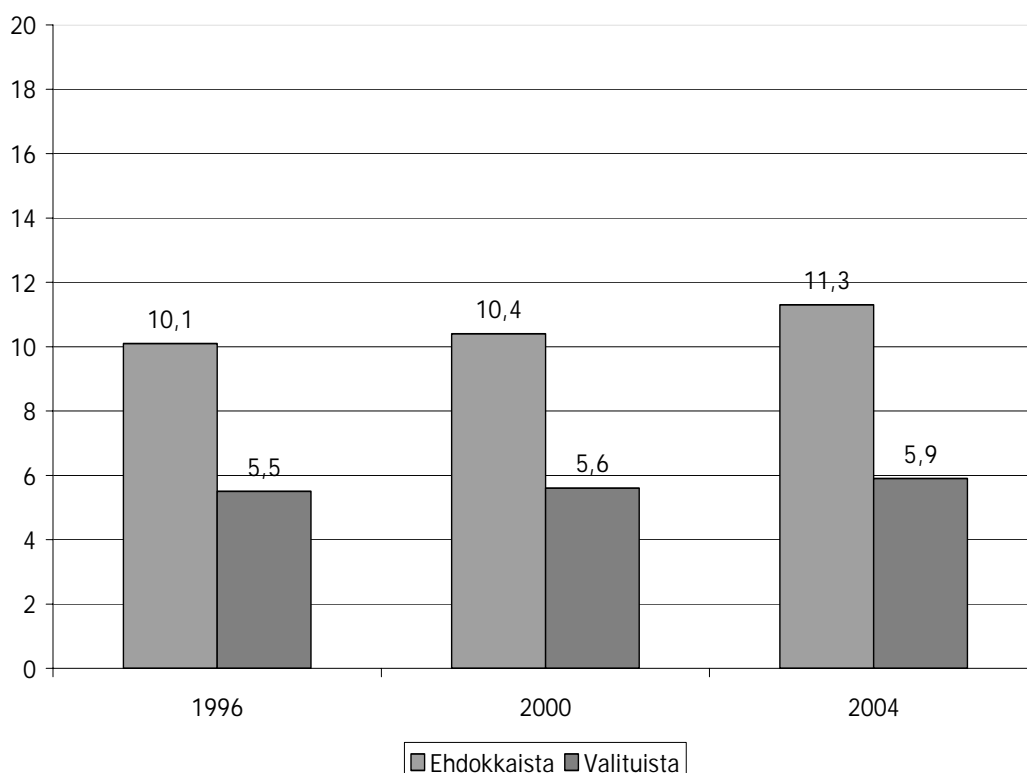
Toisenlaisen esimerkin tarjoaa Itävallan Burgenlandin osavaltio, joka laski kolmantena osavaltiona äänioikeusikärajan 16 vuoteen. Lokakuussa 2002 toimitetuissa kunnallisvaaleissa voitiin todeta, että äänioikeusikärajan laskeminen oli aktivoinut nuoret merkittävässä määrin äänestämään: 80 % äänioikeutetuista 16 ja 18 ikävuosien välisistä nuorista käytti äänioikeuttaan. Kaikkien äänioikeutettujen äänestysaktiivisuus oli 85,6 %.

Nuorten vaalikäyttämistä tehdyissä tutkimuksissa on havaittu, että nuorten aktivoimisen on koettu olevan helpompaa pienemmissä kuin suurissa kunnissa, siksi viimeksi mainituissa on erityisesti panostettu nuorten aktivointiin erilaisilla kampanjoilla. Myös koulujen rooli aktivoinnissa on ollut erittäin merkittävä. (Ryynänen 2006, 2–7)

9 Voisiko äänioikeusien alentaminen vaikuttaa nuorten asemaan edustuksellisessa demokratiassa

Nuorten aliedustus luottamustehtäviä hoitavien keskuudessa on selkeä ongelma, ei vain Suomessa, vaan yleisemminkin Pohjoismaissa ja Euroopassa (ks. esim. SOU 2001:48, 494). Valtaosa esimerkiksi valtuutetuista edustaa keski-ikäisiä ja tätä vanhempia. Erityisen vahva edustus valtuustoissa on nk. suurilla ikäluokilla. Vuoden 2004 kunnallisvaaleissa valittujen valtuutettujen keski-ikä oli noin 48 vuotta.

Nuorten valtuustoehdokkaiden ja valituksi tulleiden osuudet ovat pysytelleet kolmissa viimeisimmässä kunnallisvaaleissa melko samalla tasolla. Ehdokkaissa 18–29-vuotiaita on ollut noin 10 % ja valituista noin kuusi prosenttia. Äänioikeutetuista alle 30-vuotiaita on noin 20 %.

Kuvio 2. Alle 30-vuotiaiden osuus ehdokkaista ja valituista vuosien 1996–2004 kunnallisvaaleissa. (Lähde: OM:n vaalitietojärjestelmä (nk. ehdokasrekisteri)).

Myöskään äänioikeusien alentamisen ja nuorten luottamustehtävissä toimimisen välisestä suhteesta ei voida sanoa mitään varmaa. Nuorten äänestämispäätöksessä ehdokkaan iällä ei ole suurta merkitystä (Kurikka 2003, 78–81). Sen sijaan valinnassa painottuu henkilön kyky hoitaa tehtävänsä ja edistää äänestäjille tärkeitä asioita. Myös ehdokkaan näkyminen julkisuudessa on merkittävä äänestyspäätöstä tehtäessä. Nämä molemmat tekijät eivät anna olettaa, että nuorten äänestäjien valinta kohdistuu suoraviivaisesti nuoriin ehdokkaisiin. Näin on varsinkin kun puolueiden ehdokaslistoilla nuorten määrä ja poliittinen painoarvo julkisuudessa ovat vähäisiä. Puolueiden tulisi tästä syystä kiinnittää erityistä huomiota nuorten rekrytointiin ehdokkaiksi sekä tukea nuorten vaalikampanjointia.

10 Muita nuorten osallistumisaktiivoinnin mahdollisuuksia

Kotikunta on nuorille tärkein toimintaympäristö ja nuoret ovat merkittävä kunnallisten palvelujen käyttäjäryhmä. Nuorten käyttämät palvelut muodostavat kustannuksiltaan merkittävän osan kunnan

budjetista. Kuitenkin nuorten mahdollisuudet vaikuttaa palvelujen suunnitteluun ja tarjontaan ovat rajatut, tosin kuntakohtaisesti vaihdellen. Siksi nuorten kuulemista ja osallistumismahdollisuuksia tulee tarkastella laaja-alaisesti. Tähän tähdätään myös nuorisolain 8 §:ssä, jossa kunnat veloitetaan järjestämään nuorille mahdollisuus osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn. Lisäksi nuoria on kuultava heitä koskevissa asioissa. Esimerkiksi nuorisovaltuustot ovat keino lisätä nuorten kiinnostusta kotikunnan asioihin. Nuorisovaltuustot tarjoavat myös mahdollisuuden "opetella" kunnallista päätöksentekoa ja kunnallispolitiikkaa.

Laaja-alaiseen tarkasteluun kuuluu myös nuorten vaikuttajaryhmätoiminnan asema. Vaikuttajaryhmätoiminta on eräänlainen katonimitys hyvin monenlaiselle nuorten vaikuttamiseen tähtäävälle toiminnalle. Siihen lasketaan kuuluvaksi myös nuorisovaltuustot. Nuorten vaikuttajaryhmiä toimii monilla nimillä, esim. nuorten foorumit, nuorisoparlamentit, nuorten ääni jne. Niiden toiminnan päämäärät vaihtelevat myös paljon; osalla ryhmistä toiminta tähtää kunnallispoliittiseen päätöksentekoon vaikuttamiseen (erityisesti nuorisovaltuustot), osa edistää nuorten harrastusmahdollisuuksia järjestämällä esim. erilaisia tapahtumia.

Nykyisellään vaikuttajaryhmätoiminnalla ei ole lainsäädännöllistä asemaa, vaan toiminta määritellään kuntakohtaisesti. Kuntien asenne nuorten vaikuttajaryhmätoimintaa kohtaan on kirjavaa. Sitä kuvastaa esimerkiksi se, että kunnissa ei nuorten vaikuttajaryhmille pyynnöstä huolimatta ole myönnetty läsnäolo- ja puheoikeutta kuntien lautakuntien kokouksiin. Nykyisellään nuorten vaikuttajaryhmiä toimii noin 200 kunnassa.

Kuntalaisaloitteen asema vaikuttamismahdollisuuksien joukossa on vähäinen, vaikka aloitteentekojärjestelmiä on kehitetty viime vuosina. Aloitteita ei ole sidottu ikään, joten nuoret ja nuorten vaikuttajaryhmät voivat tehdä aloitteita kunnallisista asioista. Tietoisuus tästä vaikuttamismahdollisuudesta on nuorten keskuudessa vähäistä. Nuorten osallistumisen tukemiseksi myös kunnat voisivat nostaa voimakkaammin esille tämän mahdollisuuden käyttämisen. Aloitteet tulisi nähdä hallinnon toiminnan ja suunnittelun laatua edistävänä tekijänä.

Äänestysiän alentamisesta pelkästään neuvoo-antavissa kansanäänestyksissä on myös keskusteltu vaalilakien uudistamisen yhteydessä. Asiaa on perusteltu sillä, että äänestysikä voi olla alempi, koska kunnallisessa kansanäänestyksessä äänestäjä ottaa vain välillisesti kantaa yksittäiseen asiaan. Lisäksi äänestys on aina neuvoo-antava, ei sitova. Huomioarvoista on myös, että kansanäänestyksen sijasta kunta voi järjestää mielipidetiedusteluja, joissa ei ole ikärajaa. Mielipidetiedustelut voivatkin olla hyvä tapa selvittää nuorten mielipiteitä kunnan toimintaan liittyvissä asioissa. Tällä tavoin tulee täytetyksi myös nuorisolain kuulemisveloite.

Huomiota on myös kiinnitettävä käyttäjädemokratian kehittämiseen, ennen kaikkea kouluissa ja kouluopetuksessa. Käytännössä tämä voi tarkoittaa oppilaskuntatoiminnan kehittämistä. Konkreettisen kehittämistoiminnan tueksi valtioneuvosto on esittänyt lokakuussa 2006, että perusopetuslakiin lisättäisiin säännös oppilaskunnasta. Säännös koskisi kaikkia perusopetuslaissa tarkoitettuja opetuksen järjestäjiä ja perusopetuslain tarkoittamassa opetuksessa olevia oppilaita. Säännöksellä korostetaan oppilaiden osallistumisen ja vaikutusmahdollisuuksien merkitystä ja oppilaskuntien toiminnan yhtenäistämistä.

11 Lopputoteamus

Äänioikeusiän alentaminen kunnallisvaaleissa voidaan nähdä mahdollisuutena aktivoida nuoria osallistumaan kunnalliseen toimintaan. Nuorten ikäluokkien kiinnittyminen kuntaympäristöön on merkittävä asia ajatellen kansanvaltaista ja itsehallinnollista järjestelmää ja laajapohjaista kuntalaisten osallistumista.

Perusoikeuksien toteutumisen näkökulmasta alle 18-vuotiaiden jättämistä vaalidemokratian ulkopuolelle voidaan pitää epäkohtana. Toisaalta perustuslaissa säädetään nimenomaisesti äänioikeusiästä, joka on lainsäätäjän ja poliittisen järjestelmän tekemä arvovalinta. Perustuslain muuttaminen tältä osin vaatii kokonaisarvion tekemistä vaali- ja osallistumisoikeuksista perusoikeutena.

Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry

Allianssi-talo
Asemapäällikönkatu 1 | 00520 Helsinki
Faksi 020 755 2627 | 020 755 2628
neuvonta: info@alli.fi
etunimi.sukunimi@alli.fi | www.alli.fi

Finlands Ungdomssamarbete Allians rf

Allianshuset
Stingsgatan 1 | 00520 Helsingfors
Fax 020 755 2627 | 020 755 2628
information: info@alli.fi
fornamn.efternamn@alli.fi | www.alli.fi

Finnish Youth Co-operation Allianssi

Allianssi House
Asemapäällikönkatu 1 | FI-00520 Helsinki | Finland
Fax +358 20 755 2627 | +358 20 755 2628
information: info@alli.fi
firstname.surname@alli.fi | www.alli.fi

Lähteet:

Karjula, Eeva: Nuori kainuulainen – vastuullinen vaikuttaja. Kainuulainen uusi yhteiskuntaoppi. Esiselvitys. Oulun yliopisto. 2006.
(http://www.kainuu.fi/UserFiles/File/Kansalaisvaikuttaminen/Kainuulainen_uusi_yhteiskuntaoppi_esiselvitys_08092006.pdf)

Kohti aktiivista kansalaisuutta. Kansalaisyhteiskunta 2006 -toimikunnan raportti. Oikeusministeriön julkaisusarja 2005:14.

Kuntaliiton ja Kuntalehden eduskuntavaalikyselyt: www.kunnat.net/eduskuntavaalit

Kurikka, Päivi: Nuorten kuntakuva. Nuorten Suomi 2001 -tutkimuksia nro 6. Acta nro 158. Suomen Kuntaliitto. Helsinki 2003.

Kurttila, Tuomas: Tutustuminen äänioikeusikärajan laskemisesta saatuihin kokemuksiin Saksassa. Matkaraportti. Opetusministeriö. 2005.

Paakkunainen, Kari (toim.): Nuorten ääni ja kunnantalon heikko kaiku. Nuoret kunnallisessa demokratiassa ja paikallisissa vaikuttajaryhmissä. Valtion nuorisoasiain neuvottelukunta, julkaisu 29. Helsinki 2004.

Martikainen, Tuomo ja Fredriksson, Sami: Vaalit ja politiikka: pääkaupunkiseudun nuorten aikuisten poliittiset valinnat 1088–2004. Tutkimuksia 5. Helsingin kaupungin tietokeskus. Helsinki 2006.

Mäki-Lohiluoma, Kari-Pekka: Vaalikäyttäytyminen kunnallis- ja eurovaaleissa. Teoksessa: Mäki-Lohiluoma & Ståhlberg & Pekola-Sjöblom (toim.): Kuntalaisten valta ja valinnat. Acta nro 97. Suomen Kuntaliitto. Helsinki 1998.

Pikkala, Sari: Kunnallisvaalit kuntademokratian kuvaajana. Kuntien demokratiatilinpäätöshankkeen yhteenvetoraportti vaalitulinpäätöksistä. Suomen Kuntaliitto. Helsinki 2005.

Ryynänen, Aimo: Lausunto äänestysikärajan laskemisesta 16 ikävuoteen kunnallisvaaleissa 23.5.2006.

SOU: Att vara med på riktig – demokratiutveckling i kommuner och landsting. SOU 2001:48. Stockholm 2001.

Professori Tuomo Martikaisen haastattelu Turun Sanomissa 9.11.2006.

Suomen perustuslaki (731/199)

Kuntalaki (365/1995)

Laki Kainuun hallintokokeilusta (343/2005)

7. LEHDISTÖOSUMIA JA UUTISOINTEJA

www.alli.fi

31.03.2008

Nuorten äänestysaikomukset kuntavaaleissa heikkoja

Suomalaisten äänestysinto syksyn kuntavaaleissa näyttäisi nousevan edellisvaaleista. Nuorimpien ikäluokkien äänestysinnossa sen sijaan ei näy merkkejä paremmasta. Heistä vain 40 prosenttia sanoo äänestävänsä.

14.12.2007

Valtioneuvosto hyväksyi ensimmäisen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman

Valtioneuvosto hyväksyi torstaina ensimmäisen lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelman, ja asettaa siinä tavoitteet lapsi- ja nuorisopolitiikalle vuosille 2007-2011.

16.10.2007

Tutkimus: Nuoret eivät käänneä selkää politiikalle

Vaikka suomalaisilla on kapea ja kriittinen käsitys puolueista kuntatasolla, enemmistö (59 %) toivoo, että kouluissa opetettaisiin nykyistä enemmän poliittista päätöksentekoa ja puolueita koskevia asioita, ilmenee Ajatuspaja e2:n teettämästä tutkimuksesta, jossa esitellään suomalaisten kuntademokratiaa koskevia näkemyksiä.

10.11.2006

Nuorten kuuleminen kunnissa vaihtelevaa

Nuorten äänen kuuleminen vaihtelee suuresti kuntien välillä.

11.03.2008

Sivistysvaliokunnan kuuleminen: Toimenpiteet nuorten syrjäytymisen ehkäisemiseksi

14.11.2007

Lausunto luonnoksesta lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmaksi (Kuten kohdan kuvauksessa todetaan, nuorisolaki edellyttää, että kuntiin saadaan nuorten vaikuttamis- ja kuulemisjärjestelmät. Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmassa pitäisi mennä tästä askel pidemmälle, siitä millaista laatua ja vaikuttavuutta kuulemisjärjestelmiltä voidaan vaatia. Muuten jäädään helposti muodollisten kuulemisjärjestelmien tasolle.)

20.04.2007

Lausunto lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelmaan

(Erityisesti nuorten kuulemiseen velvoittavan uuden nuorisolain toimeenpanoa on seurattava ja kehitettävä. Nuorten aktiiviseen kansalaisuuteen panostaminen on kansantaloudellisestikin tuottava investointi. Allianssin mielestä yhteiskunnassa on vahvistettava nuorten yhteiskunnallista asemaa edistämällä nuorten todellisia vaikutusmahdollisuuksia. Lisäksi lasten ja nuorten vaikutusmahdollisuudet on otettava huomioon kaikilla päätöksentekotasolla ja nuorten kuulemisvelvoitetta on kehitettävä yhdessä kuntien kanssa nuorisolain mukaisesti. Allianssin mielestä myös äänioikeusikäraja tulee laskea 16 ikävuoteen.)

14.11.2006

Allianssi: Äänestysikäraja 16 vuoteen

(Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssin mielestä äänestysikäraja pitää laskea 16 ikävuoteen kaikissa vaaleissa. Nuorilla on monia velvollisuuksia. Äänestämismahdollisuus tulee vasta 18 -vuotiaana. Mikäli halutaan kantaa huolta suomalaisen yhteiskunnan tulevaisuudesta, lapsia ja nuoria on kuultava sekä lasten ja nuorten on annettava vaikuttaa.)

Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry

Allianssi-talo

Asemapäällikönkatu 1 | 00520 Helsinki

Faksi 020 755 2627 | 020 755 2628

neuvonta: info@alli.fi

etunimi.sukunimi@alli.fi | www.alli.fi

Finlands Ungdomssamarbete Allians rf

Allianshuset

Stingsgatan 1 | 00520 Helsingfors

Fax 020 755 2627 | 020 755 2628

information: info@alli.fi

fornamn.efternamn@alli.fi | www.alli.fi

Finnish Youth Co-operation Allianssi

Allianssi House

Asemapäällikönkatu 1 | FI-00520 Helsinki | Finland

Fax +358 20 755 2627 | +358 20 755 2628

information: info@alli.fi

firstname.surname@alli.fi | www.alli.fi

8. YFJ:N / DUF:N ESITE "Votes at 16"

Ensimmäisenä maana Euroopassa antoi Itävalta 16-vuotiaille oikeuden äänestää. Saksassa 16 ja 17 –vuotiaat saavat äänestää muutamissa osavaltioissa ja monet muut kuten Iso-Britannia käyvät parhaillaan keskustelua aiheesta.

Argumentteja laskemisen puolesta

- 16-vuotias voi maksaa veroja, mutta ei osallistua päätöksentekoon siitä, miten rahat käytetään
- Euroopan väestö ikääntyy ja tämä aiheuttaa epätasapainon nuorten vaikuttamismahdollisuuksissa
- itävaltalaiset 16-vuotiaat saavat nyt äänestää myös Euroopan parlamentin vaaleissa, mitä muiden maiden 16-vuotiaat eivät voi tehdä

Itävallassa 16 ja 17 –vuotiaat saavat äänestää kaikissa vaaleissa. Saksassa seitsemän kuudestatoista osavaltiosta käyttää 16 ikävuotta rajana kunta- ja aluevaaleissa. Sveitsissä yksi osavaltio käyttää 16 vuoden ikärajaa kunnallis- ja aluevaaleissa. Ruotsissa seurakuntavaaleissa voi äänestää 16-vuotiaana, muuten ikäraja on 18 vuotta.

Neljä argumenttia 16 ikävuoden puolesta:

- osallisuus aiheuttaa osallisuutta, nuoret tulevat vastuuntuntoisemmiksi demokratiassa
- Euroopan väestön ikääntyminen
- verojenmaksu vs. asioista päättäminen
- epätasapaino maiden välillä oikeuksissa

Neljä argumenttia 16 ikävuotta vastaan:

- 16-vuotiaat eivät ole kypsiä äänestämään, vaan ovat vanhempiensa, median ja ystävien vietävissä
- nuoret ovat itse vastaan äänestysiän alentamista
- nuoret eivät tiedä tarpeeksi EU:sta, politiikasta tai sosiaalisista olosuhteista
- äänestysoikeus on iso velvollisuus. Nuorten pitää saada olla nuoria.